Bibliotheca Bu. Szék tár 4
Dr. Ladislaus Ravasz: freien Staat

ÉLET ÉS JÖVŐ

A MAGYAR REFORMÁTUSOK ORSZÁGOS HETILAPJA

XV. évfolyam, 20. szám. ÁRA 80 FILLÉR 1948 május 15

Dr. Ravasz László:

Szabad egyház szabad államban

Az egyház és az állam viszonyára nézve a református egyház azt a megoldást tartja leghelyesebbnek, amit a *szabad egyház szabad államban* jelszó fejez ki. Ez azt jelenti, hogy az egyház csak akkor végezheti szolgálatát, ha szabad az államtól, szabad más egyházaktól s egyedül csak Urának, a Jézus Krisztusnak engedelmeskedik. De ez csak akkor lehetséges, ha az állam is szabad az egyházaktól, mindenkitől, épúgy, mint egyttől; ha az állam az egyházak tanításaival szemben semleges és polgárait nem kötelezi semmiféle világnézetre, sem a hit, sem a hitetlenség követelésével.

Másik fontos dolog, hogy és a szabadság és kölcsönös függetlenség egyszersmind jóindulatú együttélés legyen. Ez azt jelenti, hogy az állam becsülje az egyház szolgálatát a lelkek élén, elismerje szükséget a szívben a Jézus Krisztus szellemé, a jóakarat és a szeretet lelke, az erkölcsi komolyság, az áldozatosság és az egymás terhét hordozó felelősségvállalás az állampolgárok lelkében minél inkább megerősödjék. Viszont az egyház lásson az állami rend fenntartásában olyan magasrendű szolgálatot, amelyet imádságaival, példadásaival és tanításaival bátran és következetesen támogasson.

Idáig nincs is különösebb nehézség. A nehézség a konkrét helyzetből fakad. Abból, hogy mi egy roppant forradalmi átalakulásban vagyunk, amelyben a szekuláris állam, a laikus állam rendezkedik ugyan be, de egy olyan nagy történelmi mozgalom *győzelmes* kibontakozása útján, amely megindulásakor az egyházban ellenséget látott, bizonyára azért is, mert *akkor* az egyház is ellenséget látott benne. Ezt az ellenségeskedést meg lehet magyarázni, meg lehet érteni, de meg nem történtté tenni nem lehet. Az egyház százados fejlődése során az uralkodó osztály társadalmával összenőtt, viszont a szociális forradalom az uralkodó osztály keretein kívül támadt, ennélfogva egyház és szociális forradalom kölcsönösen ellenségnek tartották egymást, pedig mindkettőnek üzenete és szolgálata sok egyezést mutatott szemben azzal a különbséggel, amit az uralkodó társadalom, a feudális és kapitalista osztályuralom mutat az evangéliummal összemérve.

Az a nagy szociális forradalom, ami átalakította Magyarországot és lassanként átalakítja az egész világot, elsöpörte a megelőző államrendet annak az osztálynak az uralmával együtt, amelyen ez a rend felépült, sőt polyvaként elsöpörte magát az illető osztályt is. Ilyen helyzetben *kísértése* az egyháznak, hogy azonosítsa magát a letűnt osztályuralommal és az új államrendben ellenséget lásson. Kísértése az államnak, hogy azonosítsa az egyházat a letűnt államrenddel és benne ellenségot lásson. Ha az egyházat megejti ez a *kísértés*, az a *végzetes szerep* vár reá, hogy átalakul egy illegális politikai párttá. A maga táborába gyűjti az elégedetlen és eltenzéki elemeket, a hozzá való tartozás nem a hitnek, hanem a politikának lesz az állásfoglalása. A kormányzatot mindez arra bírja, hogy a saját politikai pártjának hatalmi érvényesülését, az utolsó egyetlen akadálynak az egyháznak politikai letörésével biztosítsa.

Mindez azonban nem igaz. Az egyházak vezetői Krisztus seregéből nem akarnak politikai pártot csinálni s a kormányzat felelős emberei sem akarják a Krisztus egyházát letörni vagy szétzúzni. Ezért szükséges, hogy a hamis látszatok eltűnjenek, a helyes valóság érvényesüljön s a clara pacta boni amicis klasszikus szabálya ezen a területen is érvényesüljön. El kell érnünk, hogy az egyház ne legyen politikai tábor, amely akár az állam politikai céljai *ellen*, akár az állam politikai céljai *mellett* felhasználja azt a *befolyást és tekintélyt*, amit Jézus Krisztustól a lelkek építésére és Isten országa szolgálatára vett.

Ezen a téren a zsinat tavalyi és a zsinati tanács idei határozata határozott és döntő lépést tett, amelynek felvilágosító, a helyzetet tisztázó és iránytmutató hatását bizalommal kell szemlélnünk. Nagy mértékben javára válnék a kibontakozásnak, ha az állam a *református* egyházra vonatkozólag még egyszer, *konkréte*, mintegy feleletül, összefoglalná a maga egyházpolitikai állásfoglalását, s megmondaná, hogy az általa képviselt államrend mit biztosít most és a jövőben az egyházak szolgálatának szabadságára és támogatására. *Igaz, hogy a* református egyház nem szuverén, még kevésbbé világhatalom. De egy nagyon jelentős közjogi és erkölcsi testület, amelynek igen nagy befolyása van a magyar nép nagyon is számottevő rétegének állásfoglalására. Az imént említett kormányzati nyilatkozat a zsinati tanács határozatával együtt magvát alkotná egy olyan megegyezésnek, amelyet illendő szerénységből nem nevezek konkordátumnak, de amely az érdekelt felek erkölcsi méltóságánál fogva ilyen állandó egybehangolódást jelentene.

Azonban reánk nézve nem az a legfontosabb kérdés, hogy ez az összhang mikor és hogyan jö létre. Mi nagyon várjuk, hogy létrejöjjön, de az egyház alapelveinek feláldozásával nem tudnók siettetni. Reánk nézve az a fontosabb, hogy akár előbb, akár utóbb jöjjön létre; akár tökéletesen, vagy felemásan, mindenképpen egy csomó olyan új feladat vár reánk, amelyek elől nemzedékünk ki nem térhet. E feladatok megoldásából az egyház új élete bontakozik ki, ha Istennek úgy tetszik, tavaszi vérzás formájában, ha pedig másképpen határozott rólunk, egy csomó új fájdalom, próba, megítéltetés éjszakájából előhozott hajnalképen.

A legsürgősebben hozzá kell látnunk egész egyházi életünk átszervezéséhez, amely immár el nem utasítható módon időszerűvé lett. Ha ezt az átszervezést közelebbről jellemezni akarom, három műszót használok: specializálódás, koncentrálódás, szubszidiarizálódás, vagyis az egyháznak visszahúzódása legalkalmasabb élettereiére, az egyház munkájának a gyülekezeti élettevékenységként való gyakorlása, végül az egyház gyökeres átlelkesedése az, amiből az egyház megújulása összetevődik. Vegyük ezeket rendre.

Az egyház századokon át az állami életnek sok tevékenységét végezte közvetve, vagy közvetlenül. Részt vett az államigazgatásban, végezte a köznevelés munkáját, egyedül teljesítette a szociális és népjóléti feladatokat. Régebbi időkben még a honvédelem, sőt kezdet kezdetén a földművelés és az ipar is az ő gondja volt. Viszont nyilvánvaló, hogy az állameszme fejlődésével, a műveltség terjedésével és az állam és a népműveltség eszmei összetartozandóságának egyre teljesebb elismerésével az egyház életműködéséből minden olyan munka, amelyet az állam helyett végzett, lassanként átkerül az állam kezébe. Ez előtt még egy századdal az egész magyar közoktatásügy legnagyobb részben egyházi munka volt; de ha az állam a közoktatásügy kizárólagos intézésére maga vállalkozik, unokáink már csak olyan egyházi iskolákat járhatnak, amelyek tisztán egyházi szükségleteket elégítenek ki. Ezelőtt egy félszázaddal minden jótékonysági munka egyházi vagy legfeljebb községi vállalkozásból állott. Az első gyermekvédelmi törvénytől a mai szociális törvényalkotásig azonban olyan gyors átvállalását láthatjuk az állam részéről a már eddig meglátott és még ezután jelentkező szociális és népjóléti feladatoknak, amelyek mellett eltörpülni látszik az aránytalanul kevesebb eszközzel rendelkező egyházi munka. De soha semmiféle állam nem veheti át az egyház sajátos szolgálatait, azt, amit az Úr Jésus Krisztustól vett. Nem veheti át az istentiszteletet, a törvénynek és az evangéliumnak a tanítását, a szeretet szolgálatát, a fegyelem gyakorlását és a krisztusi világosság terjesztését. Ez azt jelenti, hogy az egyház munkája specializálódik igehirdetésre, misszióra, vallástanításra, a közösségi élet gyakorlására és a bizonyságtevésre. Mindezeknek területe, intézménye, alanya és közege maga a gyülekezet a maga szervezett közösségi életében. Ez azt jelenti, hogy a munka koncentrálódik a gyülekezetre. Eddig egy vallásos társadalom dolgozott, vagy keresztyén, vagy protestáns, vagy *református* *társadalom*, sokféle egyesület, mozgalom, szövetség, szervezett vagy szervezetlen közösségben. A magyar *társadalom* vallásfelekezeti alapon szerveződött meg. Most megmarad a gyülekezet és a gyülekezetek kiküldöttjeinek, képviselőinek a gyülekezeté, mint az összefogó egyházi szolgálat munkaközössége. Gyülekezet a presbiterium, az a vasárnapi iskolák növendékei, az ifjak, a nők, a férfiak tábora. Gyülekezeti ügy a vallástanítás, a szeretetmunka, a misszió, a bizonyságtétel. Különösen lelki ügy az egyház anyagi fenntartásának kérdése. Isten egyháza offertóriumból él s az offertórium az istentiszteletnek olyan alkotórésze, mint az igehirdetés, vagy az imádság. Az egyházigazgatásnak is nagyon le kell egyszerűsödnie s két pillérre épülni fel, nemcsak elméletben, hanem gyakorlatban is: a presbiteriumra és a zsinatra. Mindezzel az egyház átlelkesedését követeljük, mert az anyagi kérdések ép úgy istentiszteleti üggyé válnak, mint az igazgatásiak.

Világos dolog, hogy ez a kényszerű átalakulás gyökeres átszervezést von maga után. Gazdálkodni kell a munkaerőkkel és gazdálkodni kell az idővel. Tagosítást kell végeznünk az egyházi munkások és munkaterületei között. Egy csomó új munkást és munkaágat kell beállítani, egy csomó régi munkásnak új munkakört adni s bármily fájdalmas is a dolog, a selejtes munkásokat végelbánás alá kell venni.

Ebben a nagy átalakulásban vagy meg fog újulni a magyar református egyház s akkor a második ház dicsősége nagyobb lesz az elsőnél, vagy elpusztul, ha nincs benne lélek. Két nagy forradalom van a világon: az élet forradalma és a halál forradalma. Válasszuk bátran az élet forradalmát, az Élet Fejedelmének zászlaja alatt.

KBA 15467